

litoval – tolik skutečný příběh, který jako předlohu použil a přetvořil autor divadelních her a politických pamfletů D. Defoe v R. Crusoeovi (ostrov chilská vláda v r. 1966 přejmenovala na ostrov Robinsona Crusoe). Dampierovy příhody a jeho zveřejněná svědectví podle některých literárních kritiků inspirovala i další spisovatele, např. Jonathana Swifta v parodickém cestopise Gulliverovy cesty (1726) nebo Samuela Taylora Coleridge (1772–1834) v baladě Píseň o starém námořníkovi (1798).

Po návratu z cest do Londýna čelil William Dampier nepříteli, soudům a dluhům,

3 Ilustrace z knihy *A Continuation of a Voyage to New Holland* (Dampier 1699)

4 Selkirk chytající kozu. Z publikace *The Life and Adventures of Alexander Selkirk, the Real Robinson Crusoe: a Narrative Founded on Facts* (Day 1837). Všechny obr. převzaty z Wikimedia Commons v souladu s podmínkami použití

doháněla ho pirátská minulost i některé jeho povahové vlastnosti. Zemřel v r. 1715 ve věku 63 let. Jeho knihy si později vezl na svou slavnou cestu s lodí *Beagle* Charles Darwin, četl si v nich o ptačí variabi-

litě v tropických oblastech a o vhodnosti zavedení kategorie „poddruhu“, úvahy o „bastardském“ původu galapázkých želv a dalších fenoménech. Míru Dampierova příspěvků ke vzniku Darwinovy vývojové teorie života nejspíše budeme moci vždy jen odhadovat, nicméně vliv je bezesporný. Řada údajů o životě W. Dampiera se v informačních zdrojích liší: asi nejdůvěryhodnější je *World History Encyclopedia* (www.worldhistory.org/William_Dampier). Nové přiblížení přináší český překlad knihy Sama Keana *Zločiny ve jménu vědy* (Grada 2022).

Štěpán Svačina

Purkyňovský seminář na Blatné 2022

V sobotu 22. října 2022 proběhl již tradiční seminář pořádaný Janou Germenis-Hildprandtovou na zámku v Blatné. Pozvaní hosté byli jako každý rok především fyziologové a vyslechli program připravený prof. Václavem Mandysem z 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

Letošním tématem byla gastroenterologie. První příspěvek přednesl ředitel Ústřední vojenské nemocnice v Praze prof. Miroslav Zavoral. Velmi podrobně referoval, co Jan Evangelista Purkyně ve Vratislavi zkoumal z oblasti trávicího traktu – polykání (jeho fáze a mechanismy, pálení žáhy

a reflux a poruchy těsnosti kardiie), střevo (klky a jejich strukturu, vstřebávání, plochu sliznice, propustnost), tvorbu trávicích šťáv (např. optimum reakcí trávení), resorpci živin (povrch sliznice, lymfatické kapiláry), šťávu žaludeční a žluč.

Jako druhý vystoupil doc. Pavel Kohout z pražské Thomayerovy nemocnice a věnoval se alergii na lepek – celiakii. Vysvětlil principy bezlepkové diety a ukázal její význam u celiakie. Historie této diety začíná banánovými a ovocnými dietami v r. 1888, brzy po smrti J. E. Purkyně. Detailně popsal, proč je bezlepková dieta zcela nevhodná pro zdravého člověka. Mimo jiné vede k poškození imunity. U nemocných celiakií je naopak základem léčby. Upozornil na vysoký obsah lepků v běžném pečivu, připravovaném dnes bez použití kvasnic, a dále v pivu, likérech a bourbonu.

Závěrem přednášel prof. Jan Martínek z Institutu klinické a experimentální medicíny o tom, že fibroskopické metody nejsou v současnosti jen diagnostické, a uvedl principy endoskopické chirurgie. Ukázal možnosti operačních výkonů prováděných dnes gastroenterology, a nikoli chirurgy – pacient se tak může vyhnout klasickým operacím a delší rekonvalescenci.

Po deštivém dni se Blatná s účastníky semináře rozloučila modrou oblohou a krásným západem slunce.

1 Silueta zámku v Blatné. Zde se tradičně koná seminář věnovaný Janu Evangelistovi Purkyně, který zde pobýval v letech 1810–14. Foto Š. Svačina

